

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



Extra Posten.

Torsdagen den 4 November 1819.

Recension.

Sedan Lithografien hos oss infördes och Musiktryckningen blef oberoende af det uteslutande Privilegium, som förut så tungt hvilade deröfver, har Musikaliska Litteraturen blifvit rikad med flera alster, som troligen i annat fall icke tillvarit.

Den satsen att "om konstfliten lemnas frihet i tällan, så utgrenar den sig sjelfvilligt åt de fält, hvarpå den stodas, och sprider i sin mån trefnad i samhällslifvet," besannas äfven genom följderna af den modification, som omnämnde Privilegium fått emottaga. Då från det Kongl. Privilegierade Nottryckeriet, sällan annat utkom, än de årliga 30 Numror Musikaliskt Tidsfördrif, i det bekanta lilla formatet, hafva vi dock nu sedan sistledne år, eller från Maj 1818 till innevarande tid, en liten Katalog af flera Verk att anmäla, hvaraf de flesta äro Original-Compositioner. — Vi anföra dem, efter den ungefära ordning, hvarunder de utkommit.

N:o 1 *Deux Marches, composées pour les Feuerrailles de feu Sa Majesté le Roi Charles XIII., arrangées pour le Piano forte.*

2 *Folksång. Orden af H. A. Kullberg, Musiken af Du Puy.*

3 *Preludium till Psalmen "Hela Verlden fröjdes Herran" för Nybegynnare i Orgelspelning, af Häffner.*

4 *Konung Carl den XII:s Fält-Marche, satt i Chor och för PianoForte, af Arrhéu von Kappfelman.*

5 *Verschiedene Tänze und ein Marsch für die Guitarre, Componirt und dem Hochwohlgebohrnen Fräunlein von Engeström ergebenst zugeeignet von W. Hildebrand.*

6 *Sex Svenska Folkvisor, satta för Guitarre af W. Hildebrand.*

7 *Musikalisk Journal (utgifven på Subscription af Franz Berwald; utgörande Sex Häften)*

8 *Den Gamle Svensken. En folkvisa.*

9 *Pièces Choieses tirées des Ballets les plus goûtés donnés au grand Opera de Stockholm, arrangées pour le Piano Forte.*

10 *Le Songe de Rousseau, air avec Variations pour PianoForte. Composé par J. B. Cramer.*

11 *Six Romances avec accompagnement de Piano, Composées & très-humblement dédiées à S. A. R. Monseigneur Le Prince de Suède & de Norvège par Jean Fredric Berwald. Maître de Concert &c.*

12 *Potpourri, Composé des motifs du Trio d'Agander et Pagander, mêlés d'airs connus, dédié à Son Altesse Le Prince Royal de Suède et de Norvège très-humblement par E. Passy.*

13 *Ny Melodie till Visan om Röösgren, att sjunga vid Claver.*

Från N:o 1 till 7 äro dessa Verk tryckte hos Fehr & Müller, deremot från N:o 8 bära de firman C. Müller.

N:o 1 eller *Deux Marches &c.* äro af en ren lugubre karakter och sitt upphöjda ämne värdige. Att ingå i granskning af dess särskildte delar, skulle endast föranleda till ett utmärkt beröm för det hela, och vördnaden befaller oss i detta afseende att tåga. Ett ojäfaktigt bevis på en Compositions värde, är likväl då den som Melodie öfvergår i folkets mun, och detta är fallet med de anförde Marscher.

Arrangementet för FortePiano synes vara med skicklighet gjordt från Partitionen, likväl torde ett misstag äga rum i andra reprisen af Marschen N:o 2, hvarest en colorit, i en öfverstämman, blifvit behandlad som hufvudmelodie, hvilket väl ger mera variation åt melodien, men beröfvar den dess enkla tragiska stil.

Som dessa Marscher voro den första edition i Stentryck, får man billigt öfverse, att Notskriften röjer en öofvad och osäker hand, ett fel som vid sedermera utkomne arbeten allt mer blifvit förbättradt.

2. *Folkvång.* Denna Composition har gifvit anledning till en vidlöftig skriftväxling i Allmänna Bladen, hvarvid Recensenten visat sig lika bitter, som Auctorn, i sitt svar, lugn och kall. Vi afhålla oss derföre från alla omdömen; men tro likväl att en folksång, som skrives vid ett visst tillfälle, hörer till det svåraste, att deri kunna lyckas; och att man gör säkrast, att till Folksånger använda gamla melodier, hvilka sjelfve tramträngt sig till sådane. — England och äfven en stor del af Tyskland har den bekanta "God sawe the King." Frankrike sin "Vive Henry Quatre" äfvensom den vackra Gretrys melodie "Ou peut on être mieux qu'au sein de sa famille," hvilka blifvit Folksånger, utan att ursprungligen varit ämnade dertill; och hos oss saknas icke förträffliga melodier, hvar-

ibland må räknas "Svearne fordomdags drucko ur Horn," som, med den förstnämnde Engelska melodien, har mycken gemenskap, i afseende på dess manliga upphöjda karakter.

3. *Preludium.* Då man vid hvarje Gudstjenst har tillfälle höra, huru mycket Kyrkmusiken och Orgelspelningen i allmänhet vanställes af illa anbragte coloraturer och moderna broderier, och huru man, som inledning till den upplytande enkla Choralen, begagnar Opera-Arier och Ballett-Musik, kan man icke nog hålla Herr Hæffner räkning för sitt nit, att söka återföra Choralen och Orgelspelningen, till den renhet, som utgör dess sanna värde. Ifrågavarande Preludium är lätt att utföra, och lär visserligen hafva varit välkommet för mängden af våra Organister.

4. *Konung Carl den XII:s Fältmarche.* Melodien är genom tradition bibehållen, som förmodas vara komponerad af Fält-Marskalken Grefve Stenbock. För Recensenten synes den hafva en icke ren Svensk karakter; men deremot att äga flera sådane vändningar, hvarmed en modern melodie utsmyckas, då den öfvergått till Landsbygden och fått tillsatser af vissa gamla slutfall. Den är, enligt uppgift, meddelad af Pastor Sundelius, som, jemte orden, lärt densamma år 1776 af sin Morfader Olof Hjelm, hvilken berättat att högstsalig Konungen, innan någon Drabbning skedde, lätit sina Troppar sjunga Psalmen N:o 56 i Sv. Psalmboken: "Vår Gud är oss en väldig borg" och derefter ifrågavarande marche. Olof Hjelm var Militair och hade i sina yngre år sedt Konung Carl XII.

(Forts. e. a. g.)

En Amatör af prima sort.

(Forts. från N:o 9.)

Nu måste jag fram med några variationer, dem Haack för mig uppsatt.

Baronen ställde sig tätt bredvid mig; och såg i noterna. Huru rädd jag, med den stränge kritikern vid min sida, började, kan man lätt föreställa sig. Men snart hänförde mig en rask allegrosats. Jag glömde Baronen och kunde fritt röra mig i kretsen af all den kraft, som då stod mig till buds.

Då jag slutat, klappade Baronen mig på axeln och sade leende: "Du kan förblifva vid violinen, min son! Men hvad armen, hvad föredraget angår, vet du ännu icke det ringaste; och det kommer förmodligen deraf, att du ännu icke haft en skicklig lärare."

Man gick till bords. I ett annat rum var en måltid anrättad, den man kunde kalla en frossares, särdeles i afseende på de många slags fina viner, som der slösades. Virtuoserne höllo till godo. Bordsdiskurserna, som blefvo allt ljusare och ljusare, angingo endast musik. Baronen utvecklade en skatt af de yppersta kunskaper. Hans omdöme, skarpt och genomträngande, röjde ej allenast den mest bildade kännare, utan den mest fulländade, med själ och smak utrustade konstnär. Allra märkvärdigast var, för mig, det galleri af violinspelare han framställde. — Så mycket jag ännu deraf minnes, vill jag sammanfatta.

"Corelli," så talade Baronen; "banade först vägen. Hans kompositioner kunna blott spelas på Tartiniskt vis, och det är ett tillräckligt bevis på, att han kände violinspelets natur. — Pugnani är en passabel violinist. Han har ton och mycket förstånd; han har ett tilligen godt appoggiamento; men armen är för vek. — Hvad hade jag icke hört talas om Geminiani! Då jag för trettie år sedan sista gången hörde honom, i Paris, spelte han, som en sömngångare, och man tyckte sjelf, att man låg och drömde. Ideligen tempo rubato utan stil och hållning! Det fördömda, eviga tempo rubato fördärfvar de bästa violinister; ty just för det glömma de stråken, Jag

spelte mina Sonater för honom; han insåg sin villfarelse och ville hos mig taga undervisning, hvartill jag gerna gaf mitt samtycke. Men gossen var redan nog fördjupad i sin method, var med den för gammal blefven. Han var då ett och nittie år. — Gud förlåte Giardini och straffe honom ej i evigheten; men det var han, som först åt af äpplet på kunskapens träd, och gjorde alla efterkommande violinspelare till syndiga menniskor. Han är första sväfvaren och lindansaren. Han tänker bara på venstra handen och de springfärdige fingrarne, och vet icke, att själen i sången ligger i högra handen, att i dess pulsar utströmma alla känslor, så som de vaknat i bröstet — alla hjertats slag. Jag önskade att hvarje lindansare alltid hade en rask Jomelli vid sidan, som väckte honom ur sin galenskap, med en dugtig örfil, såsom Jomelli verkligen gjorde, när Giardini, i hans närvaro, skämde bort en herrlig sång, med sina löpningar och språng, sina naraktiga drillar och mordenter. — Alldeles förryckt betar sig Lolli. Karl är en fatal luftspringare, kan platt icke spela adagio, och det är blott och bart hans färdighet, som gör, att okunniga gapare, utan känsla och förstånd, beundra honom. Jag säger det, med Nardini och mig utdör den sanna konsten att spela violin. — Unga Viotti är en förträfflig menniska, full af anlag. Hvad han kan, det har han mig att tacka för; ty han var min elev. Men hur gick det! Ingen ihärdighet, intet tålmod! Han lopp mig ur händerna. — Kreutzer hoppas jag ännu draga till mig. Han har slitigt begagnat min undervisning, och skall begagna den, då jag återkommer till Paris. Min concert, som ni, Haack! nu spelar in med mig, gaf han nyligen icke så illa. Men till min stråke fattas honom ännu arm. — Den der Giornowichi får icke komma öfver min tröskel: det är mig en oförståndig narr, som understår sig, att rynka näsan åt den store Tartini, åt må-

staren öfver alla mästare, och att förakta min undervisning. — Mig lyster nu att se, hvad som kan bli af gossen Rode, sedan han hos mig gått i schola. Han lofvar mycket, och det är möjligt att han blir herre öfver min stråke."

"Han är," — Baronens vände sig till mig — "vid din ålder, min son! men af en allvarigare, djupsinnigare natur. Du synes mig vara — misstyckt mig icke — just en liten vildbasare. Nå nå, det ger sig väl! — Om er, min käre Haack! har jag nu det bästa hopp! Sedan jag börjat undervisa er, har ni redan blifvit en helt annan människa. Fortfar blott med er öföftrutna flit, och försümma ingen timme: ni vet, att det forttrötter mig."

Jag stod slagen af förvåning öfver allt hvad jag hört. Jag brann af otålighet att fråga Concertmästaren, om det verkligen var sant, att Baronens utbildad tidens största violinspelare, att han, Concertmästaren själf, hos honom tog undervisning."

"Ja visst," svarade Haack. "Jag försümmar icke att begagna denna välgörande undervisning, som Baronens själf erbjudit mig. Och du gjorde väl, att gå till honom en vacker morgon och anhålla, att han också dermed ville hedra dig."

På allt hvad jag vidare önskade veta om Baronens och hans talang, inlät sig Haack ej i svarsål, utan upprepade endast, att jag borde göra hvad han sagt och linge väl sedan erfara det öfriga af sig själf.

Det sällsamma småloje, som härvid öfverflög Haacks ansigte, undgick mig icke, och, icke anande orsaken, retade det i hög grad min nylikenhet.

Då jag nu i största ödmjukhet för Baronens framstälde min önskan, då jag försäkrade, att jag ägde den största kärlek, ja den mest brinnande entusiasm för min konst, såg han mig först stinnet i ögonen, men allvarsamheten i hans blick öfvergick snart till den mest uppmuntran-

de fryntlighet. "Min son! min son!" sade han; "att du vänder dig till mig, till den enda violinspelare, som ännu finnes, det bevisar, att i dig den äkta konstnarsåtrån blifvit väckt, att i din själ det sanna violinspelets ideal uppstått. Hur gerna ville jag icke upphjelpa dig; men hur skall jag få tid, hur skall jag få tid! — Haacken gör mig mycket besvar, och nu är ju den der unga Durand här, han vill låta höra sig inför allmänheten, men inser ganska riktigt, att det platt icke låter sig göra, förrän han gått igendom en dugtig kurs hos mig. — Men tyst, vänta! — efter frukosten, eller vid frukosten — ja, då har jag en timme ledig! — Min son! du må komma till mig klockan precis tolf hvar dag; jag skall spela med dig till ett; då kommer Durand."

Ni kan foreställa er, att jag dagen derpå, vid utsatt tid, med klappande hjerta skyndade mig till Baronens.

Han tålte ej att jag strök en enda ton på min egen violin, som jag fört med mig. Han gaf ett urgammalt instrument, af Antonio Amati, i mina händer. Aldrig hade jag spelt på en sådan violin. Den himmelska ton, som ur strängarne framqvälde, gjorde mig hänryckt. Jag förlorade mig i konstiga passager, uppdref tonernas ström i brusande vågor, sänkte den åter i ett sakta sorl. — Jag tror, att jag spelte ganska väl, bättre än måagen gång sedan. Baronens skakade missnöjd på hufvudet, då jag ändtligen slutade: "Min son! allt det der måste du lägga af. För det första håller du stråken högst miserabelt." Han visade mig nu praktiskt, huru jag, på Tartinis vis borde hålla stråken. Jag trodde mig på det viset ej kunna få fram en ton. Men min förundran var ej ringa, då jag, på Baronens tillsägelse, upprepade mina passager, inom några sekunder insåg den stora fördel, som detta sätt att föra stråken mig tillskyndade. (Slut e. a. g.)

N:o 11 utgifves nästa Måndag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS.